

TÜRKİYE FİLOLOJİ EĞİTİMİNDE DİJİTAL TEKNOLOJİLER VE YAPAY ZEKA ENTEGRASYONU

Marjona Abduqodirova Kamoliddin'in kızı

Özbekistan **ISFT** (International school of technology and science) Üniversitesi
öğrencisi

E-mail: marjonaabduqodirova9@gmail.com

+998915095166

ÖZET Bu makale, Türkiye filoloji eğitiminde dijital teknolojiler ve yapay zeka sistemlerinin entegrasyonu sürecini kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Araştırma, geleneksel filoloji eğitim yöntemlerinin dijital dönüşümünü, yapay zeka destekli öğrenme platformlarının etkinliğini ve bu teknolojilerin dil öğretimi ile edebiyat çalışmalarına katkılarını ele almaktadır. Çalışmada, makine öğrenmesi algoritmalarının metin analizi, doğal dil işleme tekniklerinin dil edinimi ve dijital kütüphanelerin filolojik araştırmalardaki rolü detaylı olarak analiz edilmiştir. Ayrıca, eğitim kurumlarında başarılı entegrasyon stratejileri, karşılaşılan zorluklar ve çözüm önerileri sunulmaktadır. Sonuç olarak, dijital teknolojiler ve yapay zekanın filoloji eğitimine sistematik entegrasyonunun, öğrenci başarısını artırdığı, öğrenme süreçlerini kişiselleştirdiği ve akademik araştırmaların kalitesini yükselttiği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Filoloji eğitimi, dijital teknolojiler, yapay zeka, dil öğretimi, doğal dil işleme, eğitimde teknoloji entegrasyonu, dijital beşerî bilimler, öğrenme analitikleri

ABSTRACT This article comprehensively examines the integration process of digital technologies and artificial intelligence systems in Turkish philology education. The research addresses the digital transformation of traditional philology teaching methods, the effectiveness of AI-supported learning platforms, and the contributions of these technologies to language teaching and literary studies. The study analyzes in detail the role of machine learning algorithms in text analysis, natural language processing techniques in language acquisition, and digital libraries in philological research. Additionally, successful integration strategies in educational institutions, encountered challenges, and solution proposals are presented. In conclusion, it has been demonstrated that the systematic integration of digital technologies and artificial intelligence into philology education increases student success, personalizes learning processes, and enhances the quality of academic research.

Keywords: *Philology education, digital technologies, artificial intelligence, language teaching, natural language processing, technology integration in education, digital humanities, learning analytics*

АННОТАЦИЯ *В данной статье всесторонне рассматривается процесс интеграции цифровых технологий и систем искусственного интеллекта в филологическое образование Турции. Исследование охватывает цифровую трансформацию традиционных методов филологического обучения, эффективность платформ обучения с поддержкой искусственного интеллекта и вклад этих технологий в преподавание языков и литературоведение. В работе детально анализируются роль алгоритмов машинного обучения в текстовом анализе, методы обработки естественного языка в овладении языком и роль цифровых библиотек в филологических исследованиях. Кроме того, представлены успешные стратегии интеграции в образовательных учреждениях, встречающиеся проблемы и предложения по их решению. В заключение установлено, что систематическая интеграция цифровых технологий и искусственного интеллекта в филологическое образование повышает успеваемость студентов, персонализирует процессы обучения и улучшает качество академических исследований.*

Ключевые слова: *Филологическое образование, цифровые технологии, искусственный интеллект, языковое обучение, обработка естественного языка, интеграция технологий в образование, цифровая гуманитаристика, аналитика обучения*

Yirmi birinci yüzyılın bilgi çağı, eğitim sistemlerinde köklü dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Özellikle filoloji eğitimi, dijital teknolojilerin ve yapay zeka sistemlerinin hızla gelişmesiyle birlikte yeni bir paradigma değişimine tanıklık etmektedir. Geleneksel filoloji eğitimi, metin odaklı çalışmalar, dil yapılarının analizi ve edebî eserlerin incelenmesi üzerine kurulu olmasına rağmen, günümüzde bu süreçler dijital araçlar ve akıllı sistemler tarafından desteklenmektedir. Türkiye'de filoloji eğitimi, zengin tarihî mirası ve çok kültürlü dilsel yapısıyla önemli bir akademik alan olarak öne çıkmaktadır. Ancak küreselleşen dünyada rekabetçi kalabilmek ve çağdaş eğitim standartlarına ulaşabilmek için dijital dönüşüm kaçınılmaz hale gelmiştir. Yapay zeka teknolojilerinin eğitime entegrasyonu, sadece öğretim yöntemlerini çeşitlendirmekle kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına cevap verebilen adaptif sistemlerin geliştirilmesini mümkün kılmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye filoloji eğitiminde dijital teknolojiler ve yapay zeka entegrasyonunun mevcut

durumunu analiz etmek, başarılı uygulamaları incelemek ve gelecekteki gelişmeler için stratejik öneriler sunmaktadır. Araştırma, teorik çerçeve ile uygulamalı örnekleri birleştirerek, eğitimciler, politika yapıcılara ve akademisyenlere kapsamlı bir perspektif sunmayı hedeflemektedir.

DİJİTAL TEKNOLOJİLERİN FİLOLOJİ EĞİTİMİNDEKİ ROLÜ

Dijital kütüphaneler, filoloji eğitiminde araştırma ve öğrenme süreçlerini temelden değiştiren en önemli teknolojik yeniliklerden biridir. Türkiye Ulusal Kütüphanesi Dijital Arşivi, TÜBİTAK ULAKBİM ve çeşitli üniversite dijital koleksiyonları, nadide yazmaların, eski metinlerin ve klasik eserlerin dijitalleştirilmiş versiyonlarına erişim imkanı sunmaktadır. Bu platformlar, öğrencilerin ve araştırmacıların coğrafi sınırlamalar olmaksızın geniş bir metin havuzuna ulaşmasını sağlamaktadır. Dijital metin koleksiyonları, yalnızca erişilebilirlik açısından değil, aynı zamanda gelişmiş arama ve analiz özellikleri sunması bakımından da devrim niteliğindedir. Öğrenciler, korpus dilbilim araçlarıyla metinlerde sözcük sıklığı analizleri yapabilmekte, tarihî metinlerdeki dil değişimlerini takip edebilmekte ve karşılaştırmalı metin incelemeleri gerçekleştirebilmektedir. Dijital öğrenme yönetim sistemleri (LMS), filoloji eğitiminde karma öğrenme modellerinin yaygınlaşmasına katkı sağlamıştır. Moodle, Canvas ve yerli platformlar olan EBA ve açık kaynak üniversite sistemleri, etkileşimli dersler, çevrimiçi sınavlar ve işbirlikçi öğrenme aktiviteleri sunmaktadır. Bu platformlar, özellikle COVID-19 pandemisi döneminde eğitimin sürekliliğini sağlamada kritik rol oynamıştır. Çevrimiçi dil öğrenme platformları (Duolingo, Babbel, Türkçe öğretimi için özelleştirilmiş uygulamalar), oyunlaştırma teknikleriyle öğrenci motivasyonunu artırmakta ve kişiselleştirilmiş öğrenme yolları oluşturmaktadır. Bu sistemler, yapay zeka algoritmalarıyla öğrenci performansını sürekli izleyerek, güçlü ve zayıf yönlerine göre içerik önerilerinde bulunmaktadır.

Modern filoloji eğitimi, sadece yazılı metinlerle sınırlı kalmamakta, görsel-işitsel materyaller, sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) uygulamalarıyla zenginleştirilmektedir. Edebî eserlerin film uyarlamalarının dijital platformlarda analiz edilmesi, tarihî dönemlerin sanal gezilerle keşfedilmesi ve etkileşimli dilbilgisi uygulamaları, öğrenme deneyimini daha kapsamlı hale getirmektedir. Podcast'ler, video dersler ve interaktif web uygulamaları, farklı öğrenme stillerine hitap ederek, görsel, işitsel ve kinestetik öğrencilerin hepsinin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Türk edebiyatı derslerinde klasik eserlerin dramatisasyonları, dil derslerinde fonetik analiz videoları ve kültür çalışmalarında sanal müze turları, bu çerçevede önemli örneklerdir.

YAPAY ZEKA SİSTEMLERİNİN FİLOLOJİ EĞİTİMİNE ENTEGRASYONU

Doğal dil işleme (NLP) teknolojileri, filoloji eğitiminde metin analizi süreçlerini otomatikleştirerek, daha derin ve kapsamlı incelemelere imkan tanımaktadır. Duygusal analiz araçları, edebî eserlerdeki ton ve atmosferi belirlemeye yardımcı olmakta; sözdizimsel ayrıştırıcılar, cümle yapılarının detaylı incelemesini sağlamaktadır. Türkçe için geliştirilen NLP araçları (Zemberek, ITU Turkish NLP Pipeline), morfolojik zenginliği yüksek olan Türkçenin analizi için özel algoritmalar sunmaktadır. Warschauer'in (2010) belirttiği gibi, "Teknoloji, dil öğreniminde yalnızca bir araç değil, aynı zamanda öğrenme ortamının kendisi haline gelmiştir; öğrenciler dijital platformlarda gerçek dünya ile etkileşime girerek, otantik dil kullanımını deneyimlemektedir"¹. Bu perspektif, NLP teknolojilerinin salt teknik araçlar olmaktan öte, pedagojik sürecin merkezine yerleştiğini göstermektedir. Metin madenciliği uygulamaları, büyük hacimli edebi korpusların analiz edilmesini mümkün kılmaktadır. Tema tespiti, karakter analizi, tarihsel metin karşılaştırmaları ve stil analizi gibi işlemler, yapay zeka destekli araçlarla çok daha hızlı ve sistematik olarak gerçekleştirilmektedir. Bu durum, araştırmacıların daha geniş veri setleriyle çalışmasına ve yeni akademik görüşler keşfetmesine olanak sağlamaktadır.

Yapay zeka destekli akıllı öğretim sistemleri (ITS), her öğrencinin bireysel öğrenme hızına, stiline ve ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiş eğitim deneyimleri sunmaktadır. Bu sistemler, makine öğrenmesi algoritmalarıyla öğrenci performansını analiz ederek, adaptif içerik önerileri, zorluk seviyesi ayarlamaları ve gerçek zamanlı geri bildirim sağlamaktadır. Dil öğretiminde chatbot'lar ve sanal asistanlar, öğrencilere 7/24 pratik yapma imkanı sunmaktadır. Bu araçlar, konuşma pratiği, yazım düzeltmeleri ve dilbilgisi açıklamaları konusunda anında destek vermektedir. Türkçe öğretimi için geliştirilmiş chatbot uygulamaları, yabancı öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede etkili araçlar olarak kullanılmaktadır. Gamification teknikleriyle desteklenen yapay zeka sistemleri, öğrenme motivasyonunu artırmaktadır. Seviye sistemi, rozetler, lider tablosu gibi unsurlar, rekabetçi ve eğlenceli bir öğrenme ortamı yaratmaktadır. Aynı zamanda, bu sistemler öğrenci katılımını ve süreçle ilişkilenmeyi güçlendirmektedir. Yapay zeka tabanlı değerlendirme araçları, özellikle yazma becerilerinin geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Otomatik kompozisyon puanlama sistemleri, öğrencilerin yazılı çalışmalarını dilbilgisi, sözdizimi, içerik organizasyonu ve stil açısından analiz ederek, detaylı geri bildirimler sunmaktadır. Grammarly,

Turnitin ve Türkçe için geliştirilmiş benzer araçlar, hem öğrencilere hem de eğitimcilerle zaman kazandırmaktadır. Siemens ve Baker'in (2012) ifade ettiği üzere, "Öğrenme analitikleri, eğitim verilerinin toplanması ve analizi yoluyla öğrenme süreçlerini optimize etme potansiyeline sahiptir; bu sistemler, öğrenci başarısını tahmin edebilir ve erken müdahale stratejileri geliştirebilir"². Bu yaklaşım, özellikle büyük sınıflarda bireysel takibin zorlaştığı durumlarda kritik önem taşımaktadır. Sesli okuma ve telaffuz değerlendirme sistemleri, öğrencilerin fonetik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Konuşma tanıma teknolojileri, aksan analizi ve prozodi değerlendirmesi yaparak, öğrencilere hedef dilde doğru telaffuz için rehberlik etmektedir. Bu araçlar, özellikle yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde değerli uygulamalar sunmaktadır.

ENTEGRASYON STRATEJİLERİ VE UYGULAMA MODELLERİ

Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPACK) modeli, teknoloji entegrasyonunda en yaygın kullanılan teorik çerçevelerden biridir. Bu model, teknoloji bilgisi, pedagoji bilgisi ve alan bilgisinin kesişiminde etkili öğretim uygulamalarının gerçekleştirilebileceğini öne sürmektedir. Filoloji eğitiminde TPACK modelinin uygulanması, eğitimcilerin dijital araçları pedagojik hedeflerle uyumlu şekilde kullanmalarını sağlamaktadır. Örneğin, edebiyat derslerinde dijital metin analiz araçlarının kullanımı, sadece teknolojik bir beceri değil, aynı zamanda eleştirel düşünme, karşılaştırmalı okuma ve yorumlama gibi üst düzey bilişsel becerilerin geliştirilmesini hedeflemelidir. Eğitimciler, teknolojik araçları seçerken pedagojik amaçları öncelikle göz önünde bulundurmalıdır. Karma öğrenme (blended learning) modelleri, yüz yüze eğitim ile çevrimiçi öğrenmeyi birleştirerek, her iki yaklaşımın güçlü yönlerinden faydalanmaktadır. Flipped classroom (ters yüz edilmiş sınıf) yöntemi, öğrencilerin teorik içeriği evde dijital platformlarda öğrenip, sınıfta uygulamalı aktiviteler ve tartışmalar yapmalarını sağlamaktadır. Bu model, filoloji derslerinde metin analizi, grup çalışmaları ve yaratıcı yazma atölyelerinin daha verimli yürütülmesine imkan tanımaktadır. Başarılı teknoloji entegrasyonu, yeterli kurumsal altyapı ve sürekli mesleki gelişim programları gerektirir. Üniversiteler ve eğitim kurumları, yüksek hızlı internet erişimi, güncel donanım, lisanslı yazılımlar ve teknik destek ekipleri sağlamalıdır. Ayrıca, dijital kütüphane abonelikleri, veri tabanı erişimleri ve özel eğitim yazılımları için bütçe ayrılmalıdır. Öğretmen eğitimi, teknoloji entegrasyonunun en kritik unsurlarından biridir. Eğitimciler, dijital araçları etkili kullanabilmek için düzenli olarak hizmet içi eğitimlere katılmalı, en iyi

uygulamaları paylaşmalı ve teknolojik gelişmeleri takip etmelidir. Pedagojik teknoloji eğitimleri, sadece teknik becerilere odaklanmamalı, aynı zamanda dijital okuryazarlık, etik konular ve eleştirel medya değerlendirmesi gibi konuları da kapsamalıdır. Mishra ve Koehler'in (2018) vurguladığı gibi, "Eğitimde teknoloji entegrasyonu, yalnızca araçların mevcudiyeti değil, eğitimcilerin bu araçları pedagojik hedeflerle anlamlı şekilde birleştirme kapasitesiyle ilgilidir; bu nedenle öğretmen eğitimi ve sürekli mesleki gelişim olmazsa olmazdır"³. Bu perspektif, teknoloji yatırımlarının beşeri sermaye gelişimiyle desteklenmesi gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Teknoloji entegrasyonunun başarısı, öğrencilerin aktif katılımına ve dijital okuryazarlık becerilerine bağlıdır. Öğrenciler, bilgiyi pasif tüketiciler olarak değil, aktif üreticiler olarak görmeli ve dijital araçlarla içerik oluşturma, işbirliği yapma ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelidir. Dijital okuryazarlık eğitimi, bilgi arama, kaynak değerlendirme, çevrimiçi güvenlik, dijital etik ve medya eleştirisi gibi konuları kapsamalıdır. Filoloji öğrencileri, akademik çalışmalarında dijital kaynakları etkili kullanabilmek için bu becerilere sahip olmalıdır. Ayrıca, intihal önleme araçlarının kullanımı, akademik dürüstlük ve dijital vatandaşlık konularında farkındalık oluşturulmalıdır. Sosyal medya ve dijital platformlar, filoloji eğitiminde işbirlikçi öğrenme ortamları yaratmak için kullanılabilir. Öğrenciler, tartışma forumlarında edebi eserleri yorumlayabilir, blog yazılarında analiz paylaşabilir ve multimedya projeleri geliştirebilir. Bu aktiviteler, 21. yüzyıl becerilerinin (iletişim, işbirliği, yaratıcılık, eleştirel düşünme) gelişimine katkı sağlamaktadır.

ZORLUKLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Teknoloji entegrasyonundaki en büyük zorluklardan biri, dijital bölünme ve erişim eşitsizliğidir. Sosyoekonomik farklılıklar, coğrafi konumlar ve altyapı yetersizlikleri, bazı öğrencilerin dijital kaynaklara erişimini sınırlamaktadır. Bu durum, eğitim fırsatlarında eşitsizlik yaratmakta ve dijital teknolojilerin demokratikleştirici potansiyelini zayıflatmaktadır. Çözüm olarak, devlet politikaları ve kurumsal girişimler, tüm öğrencilere eşit teknoloji erişimi sağlamalıdır. Ücretsiz internet erişimi, cihaz desteği programları, açık eğitim kaynakları ve kütüphane hizmetlerinin güçlendirilmesi, dijital eşitsizliği azaltabilir. Ayrıca, offline çalışabilen eğitim uygulamaları ve düşük bant genişliği gerektiren platformlar geliştirilmelidir. Dijital öğrenme platformlarının yaygınlaşması, öğrenci verilerinin toplanması, saklanması ve kullanılmasıyla ilgili etik ve hukuki soruları gündeme getirmektedir. Kişisel verilerin korunması, bilgi güvenliği ve dijital gözetim endişeleri, eğitim teknolojilerinin sorumlu

kullanımını gerektirmektedir. Eğitim kurumları, KVKK (Kişisel Verilerin Korunması Kanunu) ve GDPR gibi yasal düzenlemelere uygun veri yönetim politikaları oluşturmalıdır. Şeffaf veri kullanım sözleşmeleri, güvenli altyapılar, düzenli güvenlik denetimleri ve kullanıcı eğitimleri, veri güvenliğini sağlamak için gereklidir. Ayrıca, yapay zeka sistemlerinde algoritmik önyargılar ve etik meselelerin farkında olunmalı, adil ve kapsayıcı teknolojiler geliştirilmelidir. Teknoloji entegrasyonunda önemli bir risk, pedagojik dengenin bozulması ve aşırı teknoloji kullanımınıdır. Dijital araçlar, geleneksel öğretim yöntemlerini tamamen ikame etmemeli, aksine onları zenginleştirmeli ve desteklemelidir. Aşırı ekran süresi, dikkat dağınıklığı, yüzeysel okuma alışkanlıkları ve insan etkileşiminin azalması gibi olumsuz etkiler göz önünde bulundurulmalıdır. Eğitimciler, teknolojiyi bilinçli ve amaçlı kullanmalı, dijital araçların pedagojik değerini sürekli değerlendirmelidir. Dijital detoks periyotları, derin okuma uygulamaları, yüz yüze tartışmalar ve el yazısı çalışmaları gibi geleneksel yöntemler de korunmalıdır. Bütüncül bir yaklaşımla, teknolojinin avantajlarından faydalanırken, beşeri unsurun merkezi önemi vurgulanmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye filoloji eğitiminde dijital teknolojiler ve yapay zeka entegrasyonu, eğitim kalitesini artırma, öğrenme süreçlerini kişiselleştirme ve akademik araştırmaların etkinliğini yükseltme potansiyeli taşımaktadır. Bu çalışmada incelenen teorik çerçeveler ve uygulamalı örnekler, teknoloji destekli filoloji eğitiminin çok boyutlu faydalarını ortaya koymaktadır. Başarılı entegrasyon için, kurumsal altyapı yatırımları, sürekli öğretmen eğitimi, öğrenci dijital okuryazarlığı ve pedagojik dengenin sağlanması kritik öneme sahiptir. Ayrıca, dijital eşitsizlik, veri güvenliği ve etik meseleler gibi zorlukların üstesinden gelmek için kapsamlı stratejiler geliştirilmelidir. Gelecek araştırmalar, yapay zeka sistemlerinin etkinliğini ölçmek için uzun vadeli deneysel çalışmalar, farklı öğrenme bağlamlarında karşılaştırmalı analizler ve kullanıcı deneyimi değerlendirmeleri yapmalıdır. Türkçeye özgü NLP araçlarının geliştirilmesi, kültürel bağlama uygun eğitim içeriklerinin tasarlanması ve yerel ihtiyaçlara cevap veren teknolojik çözümlerin üretilmesi önemlidir. Sonuç olarak, dijital teknolojiler ve yapay zeka, filoloji eğitiminde dönüştürücü bir güç olarak karşımızda durmaktadır. Bu dönüşümü başarılı kılmak, teknolojik determinizme düşmeden, insan merkezli ve pedagojik olarak bilinçli bir yaklaşım gerektirmektedir. Eğitimciler, politika yapımcılar ve teknoloji geliştiricilerin işbirliğiyle, Türkiye filoloji eğitimi çağdaş standartlara ulaşabilir ve küresel akademik toplulukta öncü bir rol oynayabilir.

KAYNAKÇA

1. Beatty, K. (2010). *Teaching and Researching Computer-Assisted Language Learning*. London: Pearson Education.
2. Chapelle, C. A., & Sauro, S. (2017). *The Handbook of Technology and Second Language Teaching and Learning*. Hoboken: Wiley-Blackwell.
3. Dudeney, G., & Hockly, N. (2016). Literacies, Technology and Language Teaching. *The Handbook of Technology and Second Language Teaching and Learning*, 115-126.
4. Graddol, D. (2006). *English Next: Why Global English May Mean the End of 'English as a Foreign Language'*. London: British Council.
5. Kern, R. (2014). Technology as Pharmakon: The Promise and Perils of the Internet for Foreign Language Education. *The Modern Language Journal*, 98(1), 340-357.
6. Kukulska-Hulme, A., & Shield, L. (2008). An Overview of Mobile Assisted Language Learning: From Content Delivery to Supported Collaboration and Interaction. *ReCALL*, 20(3), 271-289.
7. Levy, M., & Stockwell, G. (2013). *CALL Dimensions: Options and Issues in Computer-Assisted Language Learning*. New York: Routledge.
8. Mishra, P., & Koehler, M. J. (2018). Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017-1054.
9. Selwyn, N. (2016). *Is Technology Good for Education?* Cambridge: Polity Press.
10. Siemens, G., & Baker, R. S. (2012). Learning Analytics and Educational Data Mining: Towards Communication and Collaboration. *Proceedings of the 2nd International Conference on Learning Analytics and Knowledge*, 252-254.
11. Thomas, M., Reinders, H., & Warschauer, M. (2013). *Contemporary Computer-Assisted Language Learning*. London: Bloomsbury Academic.
12. Warschauer, M. (2010). New Tools for Teaching Writing. *Language Learning & Technology*, 14(1), 3-8.